

være nogen Tvivl om, at Folketirken maa betragtes som den vigtigste og største Institution i Staten. Jeg ser meget vel, at Kirken i en anden Forstand har sin Hjørnestein udenfor Staten, og altsaa forsaavidt staaer over eller udenfor Staten; men naar vi tale om Folketirken, hvilken der isølge Grundloven er givet en særlig Stilling, mener jeg, at den ubetinget maa siges at være den største og den vigtigste Institution i Landet, og naar denne saa gennem Aarhundreder har havt sine særlige Midler, der have været heulagte til den for at støtte den, for at Kirken i den Forstand kunde fremme sine Formaal, kan jeg ikke se, hvorledes man skulde kunne være imod, at disse Midler saaledes gik ind i en særlig Fond, hvis Bestemmelse er at fremme de kirkelige Formaal, men saaledes at Lovgivningsmagten fik fuld Raadighed over dens Anvendelse. Jeg kan ikke se, hvorledes det skulde være muligt, at Lovven skulde kunne strande paa en forskjellig Opfattelse af dette Spørgsmaal. Det andet Punkt, jeg skal tillade mig at omtale, er Lønningsspørgsmaalet. Det almindelige Synspunkt for Præsternes Lønning mener jeg ganske vist maa være det, at de maa stilles nogenlunde i Lighed med andre Embedsmænd, med hvem de nærmest maatte kunne sættes i Klasse. Paa den ene Side tror jeg aldrig, at det vil falde i Menighedens Smag, om Præstegaarden jævnlig eller som Regel er et fattigt Hus, men jeg tror paa den anden Side heller ikke, at man paa nogen Maade vilde synes om, at Præstegaarden er et herflabeligt Hus, hvor der er en Romfart, som staaer i altsor skærende Modfatning til Menigheden, med hvem Præsten skal samvirke. Jeg for mit Bedkommende tror ikke, at Næringsforger og Fattigdom i ret mange Tilfælde kunne siges at fremme aandelig Virksomhed, men paa den anden Side tror jeg heller ikke, naar jeg ser hen til Præster, at en saadan Stilling, som satte Præsten altsor langt over Menighedsmedlemmerne, paa nogen Maade fremmer Menighedsforholdet eller den aandelige Gjærning, han har at varetage. Men mellem disse to Iderligheder er der en Middelvei, og den vil man vistnok træffe, naar man omtrent lægger de samme Principer til Grund for Præsternes Lønning som for andre Embedsmænd; paa den ene Side maa det erindres, at det ikke er en Stilling, med hvilken der er forbunden nogen ydre Myndighed af den Natur, som kræver nogen ydre Optræden, eller som kræver Repræsentation; det maa man jo ganske vist erindre, men paa den anden Side maa man dog ogsaa erindre, at Størstedelen af de Embedsmænd, her er Tale om, har deres Bopæl paa Landet og er henvist til at bo paa Landet. Det er et Moment, man kan se paa paa forskjellig Maade. Man kan jo sige, at visse Livsforholdigheder maatte kunne have noget billigere for den Embedsmænd, der saaledes er henvist til at bo paa Landet end for den, der bor i Byen; men bliver Sagen

taget i sin Helhed, tror jeg ganske vist ikke, at man bør komme til det Resultat, at en Embedsmænd, der er pligtig til at bo paa Landet, skulde nøies med noget Ringere end den, der bor i Byen. Man maa nemlig erindre, hvor uhyre meget de saarne; en Præst, der bor langt ude paa Landet, maa man virkelig, naar man fordrer den Uddannelse af ham, som man gjør nu, indrømme, at han har et vist Krav paa at staa i Forbindelse med Litteraturen. Han har ingen let Udgang til at skaffe sig nogenformhelt Lektüre, og man maa indrømme, at det medfører Udgifter for ham at holde sig nogenlunde à jour med, hvad der foregaar i den literære Verden og man kan heller ikke sige, at en Præst, der bor fjernt ude paa Landet, naar han skal bevare sig nogenlunde aandelig frisk, kan undvære at komme i Berøring med det større Liv, der pulserer noget mere i Byerne. Han maa, naar han ikke skal gaa tilgrunde, have nogen Lelighed til ikke at blive aldeles stansbunden, til jævnlig eller af og til at komme i Forbindelse med Andre end den Omverden, han er henvist til; men hvad der er Hovedsynspunktet, er naturligvis det, at den Embedsmænd, der er bosat paa Landet og forpligtet til at bo der, er med Hensyn til sine Børns Opdragelse særdeles uheldig stillet. Lad os ogsaa indrømme, at Embedsmændene i Byerne, der paa visse Punkter med Nødvendighed faar noget større Udgifter, dog paa den anden Side har den store Fordel, at han de fleste Steder eller mange Steder har Udgang til at skaffe sine Børn den Undervisning, som jeg mener, han er berettiget til at forlange som Embedsmænd, at han skal kunne give dem. Naar man fordrer saa store Omkostninger og saa megen Lid paa Uddannelsen af Embedsmændene, som man nu gjør, saa tror jeg, at Embedsmændene har billig Krav paa, at han, da han aldrig som Embedsmænd kan efterlade sine Børn nogen Kapital, er saaledes stillet, at han kan give dem en saadan Opdragelse, at de dog i alt Fald med Sikkerhed og Frihed kunne bevæge sig i Samsfundets Middelsklasse. Jeg siger ingenlunde, at han skal kunne holde sine Sønnner, navnlig ikke dem alle, til Studeringer; for det Første tror jeg ikke, at der vilde vindes Noget for Samsfundet derved, og for det Andet mener jeg, at det vilde være en overdreven og ubillig Fordring; men jeg tror, at Præsterne og Embedsmændene i det Hele paa Landet maa være saaledes stillede, at de kunne skaffe deres Sønnner en saadan Undervisning, som man fordrer i en Realskole, til deres 15de eller 16de Aar. Jeg tror ikke, at Embedsmændene kan være tilfreds, naar han ikke kan naae det. Det ligger i hele hans Uddannelse, at han ikke kan være tilfreds, naar dette ikke kan ske. Men allerede det, at holde sine Sønnner i en Skole borte fra Hjemmet til deres 15de eller 16de Aar, medfører en meget betydelig Udgift. Man kan sige, at det ikke gjør